

Fatta historia

Lärohandledning

INNEHÅLL

Om serien	2
Syfte och målgrupper.....	2
Handling och struktur	2
Avsnitt	2
Tips om hur du kan arbeta med serien tillsammans med dina elever	3
Arbeta såhär med arbetsbladen och respektive avsnitt	7
Kopplingar till kursplaner och ämnesplaner i historia och svenska som andraspråk.....	9
Historia.....	9
Svenska som andraspråk.....	10
Kopieringsunderlag.....	12

Av Peter Gröndal, Heidi Henftling och Per Larkell tillsammans med Yasmin Wain (UR),
redaktör och ansvarig pedagog Christina Friborg (UR)

Kopplingar till kurs- och ämnesplaner

Fatta historia följer högstadiets kursplan med ett tillägg från mellanstadiet om svensk historia. Serien kopplar också till delar av det centrala innehållet i svenska som andraspråk. Programserien berör också en stor del av det centrala innehållet i kursen Historia 1 på gymnasiet. Längst bak i den här lärarhandledningen listas kopplingarna till Lgr11 och Gy11.

Upphovsrätten till innehållet i den här lärarhandledningen tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges. Lärarhandledningen får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När lärarhandledningen eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iakttas. Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av lärarhandledningen och dela ut till elever, tillhandahålla den digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder lärarhandledningen, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om lärarhandledningen kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i lärarhandledningen).

Om serien

Syfte och målgrupper

Serien syftar till att utveckla elevernas kunskaper om olika tidsperioder och om människors levnadsvillkor genom historien. Fatta historia är en introduktion till det centrala innehållet för högstadiet i historia, där språket är anpassat för elever som inte har svenska som modersmål. Programmen lägger stor vikt vid ett enkelt språk med ordkunskap och begreppsförståelse i fokus.

- Serien riktar sig främst till elever som inte har bott så länge i Sverige och möjliggör därför även ett ämnesövergripande arbete inom svenska som andraspråk. Programmen kan användas både i introduktionsklass och i ordinarie klass.
- Serien kan även med fördel användas för högstadielever i ordinarie klass som ett sätt att repetera fakta eller få en översikt över historiska skeden.
- Vissa avsnitt passar även utmärkt för mellanstadiet.
- Programmen fungerar också bra för nyanlända elever på gymnasiet, som ett sätt att närma sig historieämnet och samtidigt träna svenska.
- Fatta historia fungerar även för elever i gymnasiesärskolan som läser kursen Historia 1. Serien kan även fungera för elever i särskild utbildning för vuxna som läser den kursen.

Handling och struktur

Programledaren Arantxa Álvarez och olika ungdomar utforskar tillsammans historien på ett lekfullt sätt. De klär sig i tidsenliga kläder, äter maten som människorna åt förr och provar på olika epokers livsstilar. Fakta förklaras i animerade inslag - tecknad grafik med kartor, tidslinjer och årtal med ett extra fokus på ord och begrepp. Serien spänner över tiden från de tidigaste civilisationerna fram till efterkrigstiden.

Alla program har ungefär samma struktur:

- Presentation av deltagarna. Vilka de är, vad de tycker om Sverige och om historia.
- Animerade faktainslag, tre per program. De är cirka en till två minuter långa.
- Upptåg och uppdrag som illustrerar perioden på olika sätt.
- Deltagarna klär ut sig till kända och okända personer från tidsepoken.
- I slutet av de flesta avsnitt äter deltagarna någon maträtt från perioden.

Avsnitt

Serien består av åtta avsnitt som är cirka 15 minuter långa. Programmen är fristående och kan ses i vilken ordning som helst, även om det självklart kan vara en god idé att arbeta kronologiskt med historieserien.

- Flodkulturer: *flodkulturernas uppkomst, Mesopotamien, det fornegyptiska riket*
- Romarriket: *Romarrikets uppgång och fall samt vardagsliv*
- Medeltid och stormaktstid: *medeltiden, Gustav Vasa, stormaktstiden*
- Upplysningen: *upplysningsidéerna och dess effekter, amerikanska frihetskriget, franska revolutionen*
- Från frihetstid till industrialism: *frihetstiden, industrialismen, den stora utvandringen*
- Första världskriget: *orsaker, upptakt och krigsutbrott, krigets förlopp, freden*
- Andra världskriget: *mellankrigstiden, krigets förlopp, krigets konsekvenser*
- Efterkrigstiden: *kalla kriget, koloniernas frigörelse, de svenska rekordåren*

Tips om hur du kan arbeta med serien tillsammans med dina elever

Den här lärarhandledningen är tänkt att användas tillsammans med det arbetsblad som hör till varje avsnitt. Arbetsbladen riktar sig direkt till eleverna. Du som lärare avgör förstås vilka uppgifter i arbetsbladen som eleverna ska arbeta med.

Grupp- och individanpassningar

Genom att göra anpassningar utifrån den elevgrupp du arbetar med kan du öka programmets tillgänglighet ytterligare.

- Du kan välja att låta eleverna se hela programmet på en gång eller dela upp det i kortare delar. Med en uppdelning skapas utrymme för diskussion, förståelse och reflektion.
- Om de animerade delarna inte fungerar för din elevgrupp kan du visa dessa delar med avstängt ljud och i stället använda dina egna ord för att förklara ord och begrepp eller beskriva händelser och förlopp.
- De delar av programmen där programledaren och ungdomarna klär sig i tidsenliga kläder och provar på olika tidsperioders livsstilar kan du använda för att väcka intresse och nyfikenhet för den tidsperiod som ni ska arbeta med. Om du utgår från dessa delar kan du anpassa vilka övriga kunskaper om tidsperioden som är relevanta för elevgruppen.
- Alla program är textade på svenska. Låt gärna de elever som är hjälpa av det använda texten för att tydliggöra vad som sägs.

Kartor och tidslinjer

Många elever kan vara ovana att tänka abstrakt och kan ha svårt att använda verktyg som kartor, tidslinjer och tidsrymder. Det kräver träning. Det kan därför vara en bra idé att först gå igenom begreppen karta, årtal och tidslinje samt att öva på hur de ska användas och varför.

Längst bak i den här lärarhandledningen finns det en blindkarta över världen och en över Europa, samt en tidsaxel. Det kan vara en bra idé att skriva ut tidsaxeln i A3-format. Låt gärna eleverna arbeta kontinuerligt med dem och fylla i dem efter hand ni går igenom avsnitten.

- Diskutera vad en karta och en tidslinje är och hur de används. Låt eleverna bekanta sig med såväl topografiska och tematiska som historiska kartor. Använd gärna Google Earth eller liknande.
- Innan ni tittar på ett program kan ni gå igenom de centrala begrepp, såväl händelser och personer som geografiska namn, som finns i varje avsnitts arbetsblad. Låt gärna eleverna sätta ut orden på en tidslinje. Detta kan hjälpa eleverna att få förförståelse och överblick över epoken, vilket gör det lättare att ta in ny kunskap.
- Som slutuppgift kan eleverna göra en egen tidslinje över all historia de har bekantat sig med under programserien. Kanske kan de skriva rent den de har fyllt i under seriens gång. Uppmana dem att få med så mycket som möjligt och låt dem gärna fylla på med ytterligare fakta.

- På samma sätt kan en kartuppgift fungera som en större uppgift när eleverna har sett hela serien. På en världskarta kan eleverna fylla i de områden, länder och riken som nämns i programserien.
  - Vilka områden blir markerade? Blir några av dem markerade flera gånger? Varför är det så tror du? Vad finns här idag?
  - Vilka områden förblir tomma? Vad betyder det? Uppmana eleverna att fundera kring vems historia vi berättar och koppla gärna detta till historieskrivning.

OBS!

I animationerna i serien Fatta historia finns det många kartor. Gränserna i svagt gult i programmen (gäller främst programmen fram till och med 1800-talet) är dagens aktuella gränser, medan de historiska områdena illustreras och färgas med andra färger. Detta är för att eleverna lättare ska kunna orientera sig på kartan utifrån dagens geografi.

Arbeta språkstärkande

För att skapa förförståelse kan ni läsa igenom texten som presenterar avsnittets handling som finns i respektive arbetsblad. Varje arbetsblad innehåller även en ord- och begreppslista. Gå gärna igenom den innan ni tittar på programmet, och låt gärna eleverna träna på orden lite extra. Då kan eleverna lättare hänga med i programmet. Uppmana eleverna att översätta och förklara orden på listan. Gärna både på sitt eget språk och på svenska. Eleverna kan också få i uppdrag att göra egna ordlistor med ord som de inte förstår.

Arbeta förslagsvis vidare så här med ordlistorna:

- Alla ord står i grundform. Låt eleverna böja verben, göra om singular till plural, sätta en/ett framför substantiven, sortera orden i ordklasser och så vidare. De kan även bygga meningar av orden. Uppmana eleverna att försöka få med så många av orden som möjligt när de skriver svar på faktafrågorna.
- Det finns flera olika gratisprogram på nätet där eleverna kan skapa egna korsord och ordflätor av ordlistorna. Det kan vara en rolig utmaning att både skapa egna samt lösa varandras.

Brainstorma

Vad känner eleverna till om temat sedan tidigare? Det kan vara bra att först ge alla en grund då en grupps kunskapsnivåer ofta skiljer sig åt. Prata därför om programmet innan ni tittar så att eleverna är förberedda på innehållet. Fantisera om hur det var att leva på den tiden. När i tiden skedde det? Vad hände innan? Vad hände efter? Var i världen hände detta? Gör gärna en tankekarta som eleverna kan fortsätta att fylla i efter att de har sett programmet och då har fått mer faktakunskaper om skeenden och epoker.

Repetera

Låt eleverna arbeta med arbetsbladen till respektive avsnitt och diskutera gärna svar och formuleringar i storgrupp/helklass. Vissa övningar passar bra för enskilt arbete medan andra passar bättre att göra i par eller mindre grupper. Det kan vara bra att låta elever med samma modersmål arbeta ihop, så att de kan hjälpa varandra att förstå. Men när ni har fokus på språkträning kan det ibland vara nyttigt att bilda arbetsgrupper där eleverna talar olika modersmål. Att diskutera det som man har sett är bra repetition, samtidigt som det förstås främjar språkinläringen.

Arbeta med animationerna

Animationerna i programmen innehåller mycket information och kan, beroende på elevgruppens förutsättningar och förkunskaper, behöva mycket för- och efterarbete för att eleverna ska kunna ta till sig innehållet.

Du kan gärna låta eleverna se de animerade delarna flera gånger, antingen som repetition eller som ett sätt att låta information och språk sjunka in. Träna begreppen mellan visningarna och titta sedan igen. Dessa animationer passar mycket bra i ordinarie historieundervisning. Här finns avsnittens explainers med tidskoder, så att de lätt kan hittas i avsnitten.

Flodkulturerna

1. Flodkulturernas uppkomst 02.30 – 04.05
2. Mesopotamien 06.45 – 08.15
3. Egyptisk mytologi 11.45 – 13.25

Romariket

1. Romarikets uppgång 01.10 – 02.45
2. Vardagen i Romariket 05.35 – 07.30
3. Romarikets fall 10.55 – 12.45

Medeltid till stormaktstid

1. Medeltiden 04.10 – 05.25
2. Gustav Vasa 06.40 – 07.55
3. Stormaktstiden 11.10 – 12.45

Frihetstid till industrialism

1. Frihetstiden 05.40 – 07.20
2. Industrialismen 08.50 – 10.20
3. Den stora utvandringen 11.50 – 13.30

Upplýsningin

1. Upplýsningin 04.05 – 05.45
2. Upplýsningssíðurnar 08.40 – 10.10
3. Upplýsningssíðurnar á áhrifum 12.45 – 14.25

Första världskriget

1. Orsakerna 01.55 – 04.10
2. Skotten i Sarajevo 06.40 – 08.00
3. Kriget och freden 10.40 – 12.40

Andra världskriget

1. Mellankrigstiden 05.00 – 06.40
2. Kriget 08.25 – 10.35
3. Krigets resultat 13.00 – 14.15

Efterkrigstiden

1. Kalla kriget 05.15 – 06.45
2. Koloniernas frigörelse 08.40 – 10.25
3. De svenska rekordåren 11.30 – 13.15

Arbeta med historiska personer

Varje arbetsblad innehåller en uppgift där eleverna arbetar med de personer som förekommer i programmet, samt även några andra kända och fiktiva personer från perioden. Dessa personer finns också som kopieringsunderlag – personkort - längst bak i den här lärarhandledningen. Det är tänkt att varje kort ska ha ett porträtt på personen i fråga. Du som lärare väljer om eleverna fixar detta själva, eller om du förbereder korten med detta innan. Till de fiktiva personernas porträtt kan man använda generella bilder från den tiden - eller så kan man rita egna. Dessa kort skrivs ut. Förslagsvis kan de även lamineras om ni vill använda dem flera gånger.

Så här kan ni använda personkortet

- Rollspel
- Spela memory, för repetition
- Ta reda på mer information om personen
- Diskutera hur deras liv kan ha varit och hur de kan ha känt och tänkt kring olika saker
- Sätt upp personkortet på en gemensam tidsaxel och träna kronologi med hjälp av dem.
- Man kan låta personer från olika epoker ”mötas” för att träna på att se saker ur olika perspektiv. Vad skulle Hammurabi tyckt om rättsväsendet på medeltiden i Sverige, till exempel? Vad skulle Charlie Chaplin och Gustav III ha haft gemensamt? (En sådan övning kräver dock goda grundkunskaper, så att eleverna kan orientera sig rätt i tid och rum.)

Fiktiva personer

Flera personer i programmen är fiktiva personer och arbetet med dem är tänkt att visa hur ”vanliga” människor levde under perioden. Förklara för eleverna vad en fiktiv person är och varför de ibland används i historiska berättelser. Det anknyter till kunskapskravet om förståelse för människors liv och situation. Förklara även för eleverna att alla personer i arbetsbladen och på korten inte är med i programmen, i det här materialet finns några fler.

Diskutera

Diskutera gärna frågorna i mindre grupper och sammanfatta sedan i helklass. EPA-modellen är bra att använda för att aktivera alla elever.

(Först tänka enskilt - E, sedan diskutera i par - P och sist prata alla tillsammans - A.)

- A. I varje program frågar programledaren ungdomarna saker som vad de tycker om att bo i Sverige, hur de gillar svenska språket och om de gillar historia. Ställ gärna frågor till dina elever om historia som en bra utgångspunkt för igenkänning och för att få igång diskussioner i klassen. Vad har de läst tidigare och vad vet de om ämnet? Ställa även gärna frågor som:
  - Varför läser vi historia?
  - Vad kan vi lära oss av historia?
- B. Låt eleverna diskutera historiska frågor. Uppmana dem att motivera sina svar. Några exempel på frågor:
  - Är det bra eller mindre bra att en kung eller drottning ska kunna styra ett land?
  - Varför skedde det som skedde? Vad orsakade det? Finns det flera förklaringar?
  - Vad hände sedan?
  - Hur tror du att det var att leva på denna tid?

- Huvudpersonerna kommer från olika samhällsklasser och har olika egenskaper, hur tror du att deras olika liv såg ut på den här tiden?
- Jämförelser med idag: Vad tycker du om Hammurabis lag? Skulle den fungera idag?
- Hur vet vi det här? Vilka historiska källor finns det och hur kan vi bedöma dem? Vad är sant?

C. Arbeta med **historiebruk**. Berätta att historia ofta har använts för att påverka människor. Berättelser om hjältar förr i tiden kan skapa en känsla av stolthet. Om vi får reda på hur illa fienden betett sig tidigare kan vi bli mer villiga att kriga med dem och så vidare. Försök få eleverna att hitta spår av olika historiebruk i den här serien.

Historiebruk som exempel på olika historiebruk kan föreslås vara:

- de pampiga gravarna i pyramiderna
- romarikets statyer
- vem som myntade begreppet ”medeltiden” – och varför
- Gustav Vasas hjältekrönika
- propagandan under mellankrigstiden

Fördjupning och vidare arbete

Det finns ju förstås gott om material för fördjupning i historia. För 1900-talets historia kan Forum för levande historia vara ett bra stöd. Studiebesök är alltid bra för att konkretisera miljöer och se hur historien märks idag. Undersök om det finns museum, slott, ruiner, stadskvarter och så vidare i ert närområde!

Maten genom tiderna

I de flesta avsnitt äter programledarna en maträtt från tidsepoken. Det är självklart bara ett exempel på mat. Gör gärna en fördjupning kring matens historia. Vilka åt vad? Vad åt man i de olika samhällsklasserna? Vilka skillnader på matvanor fanns det? Hur påverkade klimatet matvanorna? Samhället? Kommunikationerna? Hur kunde man frakta mat? Hur kunde man förvara mat och få den att hålla länge?

Så här kan ni arbeta med respektive avsnitt och arbetsbladen

Innan ni tittar

För att öka elevernas förförståelse för såväl språk som epok i avsnittet kan följande uppgifter vara bra:

- Låt eleverna bekanta sig med de platser som nämns i avsnittet. Titta på en karta tillsammans. Har någon av eleverna anknytning till några av platserna?
- Orientera eleverna i tiden. Använd en tidslinje för att visa när de historiska händelserna skedde. Sätt även ut andra centrala händelser eller tidsperioder som eleverna känner till för att visa hur de förhåller sig till varandra.
- Gå igenom centrala begrepp tillsammans. Är det några begrepp de kan sedan tidigare? Är några helt nya? Vad betyder de? Finns det ord med liknande betydelse som eleverna är mer bekanta med? Samtala också om i vilket sammanhang begreppen används och låt eleverna i grupper skapa egna meningar med orden. Sammansatta ord kan delas upp i sina delar för att ytterligare öka förståelsen och förstärka inläringen.
- Läs texten som beskriver avsnittets handling tillsammans, så att eleverna får ett hum om vad de kommer att se och vad programmet kommer att handla om.

Medan ni tittar

Du kan välja om du vill att eleverna ser hela avsnittet på en gång eller om det är bättre att dela upp det i delar. Om ni ser hela avsnittet kan du pausa för att förklara något ytterligare eller ge tid för eleverna att reflektera eller samtala. Du kan till exempel stanna upp vid de tillfällen i programmet då centrala begrepp nämns för att förstärka inläringen.

Efter att ni har tittat

- Skriv ut en blindkarta och en tidsaxel och ge till varje elev, så att ni kan fylla i dem tillsammans.
- Arbeta vidare med de centrala begreppen. Dela in eleverna i grupper och ge varje grupp ett antal begrepp att arbeta med. Gruppens uppgift är att med hjälp av text och bild förklara begreppen för övriga grupper. Med utgångspunkt från de centrala begreppen kan eleverna också återberätta vad de har lärt sig och skriva en gemensam text om tidsperioden där begreppen ingår.
- Låt eleverna arbeta med arbetsbladet till avsnittet. Det är du som lärare som avgör vilka uppgifter som är lämpligt att eleverna arbetar med. Kanske kan det vara en bra idé att eleverna arbetar med olika och olika många uppgifter, beroende på deras kunskapsnivå.
Det kan vara en god idé att låta eleverna göra ordlistan och faktafrågorna parallellt. Då kan de fylla i ord och få direkt användning av orden i ett sammanhang.

Det finns ett arbetsblad per avsnitt. De innehåller följande delar:

- Om avsnittet – *en text som beskriver avsnittets handling*
- Or och begrepp – *en lista*
- Arbeta med ord och begrepp – *uppgifter för att träna ord och begrepp*
- Arbeta med kartor – *någon geografisk uppgift*
- Faktafrågor – *cirka 6–8 stycken*
- Arbeta vidare – *några uppgifter där eleverna kan jobba vidare med vissa områden*
- Fördjupning – *en lite svårare uppgift*

Kopplingar till kursplaner och ämnesplaner i historia och svenska som andraspråk

Historia

Årskurs 4–6

NORDEN OCH ÖSTERSJÖRIKET SVERIGE, CIRKA 1500–1700

- Den svenska statens framväxt och organisation.
- Det svenska Östersjöriket. Orsakerna till dess uppkomst och vilka konsekvenser det fick för olika människor och grupper runt Östersjön. Migration till och från området samt inom det svenska riket. Reformationen och dess konsekvenser för Sverige och övriga Europa.
- Vad historiska källor, till exempel brev och andra dokument, kan berätta om likheter och skillnader i levnadsvillkor för barn, kvinnor och män jämfört med i dag.

ÖKAT UTBYTTE OCH JORDBRUKETS OMVANDLING, CIRKA 1700–1850

- Den stora folkökningen samt dess orsaker och konsekvenser för olika människor och grupper.
- Framväxten av parlamentarism, partiväsen och nya lagar i Sverige.
- Vad historiska källor, till exempel dagböcker och arkivmaterial, kan berätta om Sveriges historia och om likheter och skillnader i levnadsvillkor för barn, kvinnor och män.

Årskurs 7–9

FORNA CIVILISATIONER, FRÅN FÖRHISTORISK TID TILL CIRKA 1700

- Jämförelser mellan några högkulturers framväxt och utveckling fram till 1700-talet, till exempel i Afrika, Amerika och Asien.
- Antiken, dess utmärkande drag som epok och dess betydelse för vår egen tid.

INDUSTRIALISERING, SAMHÄLLSOMVANDLING OCH IDÉSTRÖMNINGAR, CIRKA 1700–1900

- Den ökade världshandeln mellan Europa, Asien, Afrika och Amerika.
- Industrialiseringen i Europa och Sverige. Olika historiska förklaringar till industrialiseringen, samt konsekvenser för olika samhällsgruppers och människors levnadsvillkor i Sverige, Norden, Europa och några olika delar av världen. Migration inom och mellan länder.
- Revolutioner och framväxten av nya idéer, samhällsklasser och politiska ideologier.
- Vad historiska källor kan berätta om människors och gruppers strävan att påverka och förbättra sina egna och andras levnadsvillkor. Exempel på detta som uppfinningar, bildandet av fackföreningar och kampen mot slaveri.

IMPERIALISM OCH VÄRLDSKRIG, CIRKA 1800–1950

- Den europeiska dominansen, imperialism och kolonialism.
- Nationalism och olika former av demokrati och diktatur i Europa och i andra delar av världen.
- De båda världskrigen, deras orsaker och följder. Förtryck, folkfördrivningar och folkmord. Förintelsen och Gulag.

DEMOKRATISERING, EFTERKRIGSTID OCH GLOBALISERING, CIRKA 1900 TILL NUTID

- Demokratisering i Sverige. Bildandet av politiska partier och nya folkrörelser som till exempel kvinnorörelsen och kampen för allmän rösträtt för kvinnor och män. Kontinuitet och förändring i synen på kön, jämställdhet och sexualitet.
- Framväxten av det svenska välfärdssamhället.
- Kalla krigets konflikter, Sovjetunionens sönderfall och nya maktförhållanden i världen.

Historia 1, gymnasiet

Undervisningen i ämnet historia ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Kunskaper om vad som utmärker olika tidsperioder samt levnadsvillkoren för människor under olika tidsperioder.
2. Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden.

CENTRALT INNEHÅLL

- Den europeiska epokindelningen utifrån ett kronologiskt perspektiv. Tidsbegreppen förhistorisk tid, forntiden, antiken, medeltiden, renässansen och upplysningstiden. Några utmärkande drag för dessa epoker.
- Förändringsprocesserna industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen. Hur dessa förändringsprocesser påverkade samhället och levnadsvillkoren för barn, kvinnor och män.

Svenska som andraspråk

Årskurs 7–9

LÄSA OCH SKRIVA

- Ordböcker och digitala verktyg för stavning och ordförståelse.

TALA, LYSSNA OCH SAMTALA

- Språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd i skolans ämnen när det egna svenska språket inte räcker till.
- Att leda ett samtal, formulera och bemöta argument samt sammanfatta huvuddragen i vad som sagts.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare.
- Olika hjälpmedel, till exempel digitala medier och verktyg, för att planera och genomföra en presentation.
- Svenska språkets prosodi och uttalets betydelse för att göra sig förstådd. Olika variationer av talad svenska.

SPRÅKBRUK

- Språkliga strategier för att minnas och lära genom att identifiera nyckelord och föra anteckningar.
- Ord och begrepp från skolans ämnen och vardagspråk samt nya ord i språket, till exempel lånord.
- Bildspråk och idiomatiska uttryck.

INFORMATIONSSÖKNING OCH KÄLLKRITIK

- Informationssökning på bibliotek och på internet, i böcker och massmedier samt genom intervjuer.
- Hur man sovrar i en stor informationsmängd och prövar källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Världskarta utan gränser

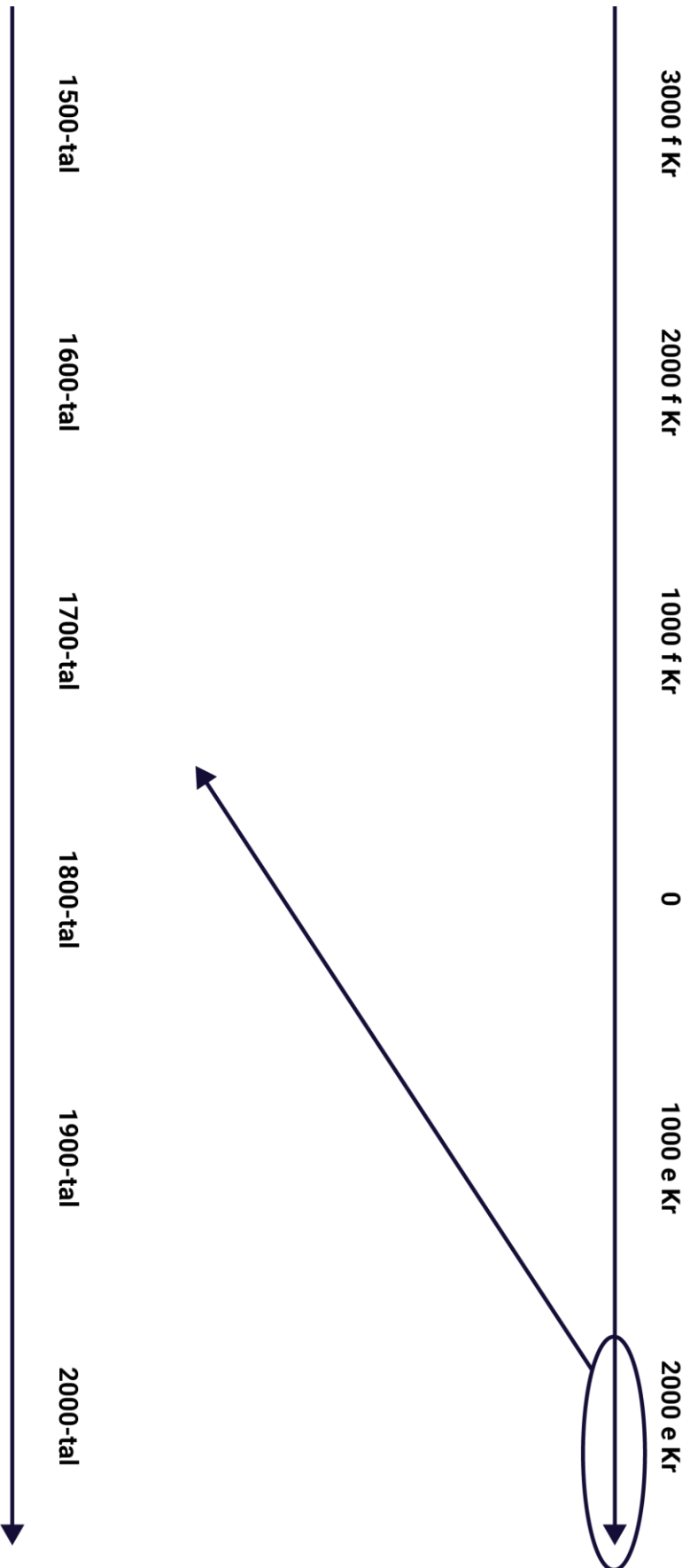

Europakarta utan gränser

Tidsaxel

Personkort

Carl Gustaf Tessin

Voltaire

Galileo Galilei

Montesquieu

Mary Wollstonecraft

**Jean-Jacques
Rousseau**

Carl von Linné

Anders Celsius

John Locke

Personkort

Olympe de Gouges

Hulda Aronsson

fiktiv person

Du är änka med
döttrarna Ida och
Kristina. Du arbetar
som tvätterska.

Kristina Aronsson

fiktiv person

Du arbetar på
Rosenlunds spinnerifabrik
och är 13 år gammal.

Ida Aronsson

fiktiv person

Du arbetar på
Rosenlunds spinnerifabrik
och är 14 år gammal.

Augusta Lundin

Pavel Morozov

Josef Stalin

Alvar Johansson

fiktiv person

Du är lykttändare
och tänder stadens
gatubelysning. Det är
fortfarande mest gasljus
i staden och de
tänds för hand.

Vladimir Lenin

Personkort

Raoul Wallenberg

Charlie Chaplin

Irena Sendler

Winston Churchill

Adolf Hitler

Anne Frank

Mahatma Gandhi

Ronald Reagan

Michail Gorbatjov

Personkort

Anki

fiktiv person

Du är aktiv i
kvinnorörelsen på
1970-talet och jobbar för
jämlighet mellan könen.

Du vill ha "lika lön
och fri abort".